

Islam och terrorism

Frågorna kring islamistiska terrordåd hopar sig allt sedan 11 september 2001. Är islam en fredens religion? Eller är det så, att islam naturligen och ofrånkomligen leder till våld, övergrepp och krig? Är det så, att den som ställer en sådan fråga lider av islamofobi? I denna artikel ur danska MF-bladet från Menighetsfakulteten i Århus, Danmark, ger professor Kurt Christensen sin syn på saken.

LÖRDAGEN DEN 14 och natten till den 15 februari 2015 upplevde vi det första terrorangreppet med dödlig utgång på dansk mark i modern tid. Och terrorism skrämmer oss på grund av den ondska som ligger bakom den religiösa eller ideologiska besatthet som resulterar i ett så uppenbart förakt för människoliv.

INTE ALL TERRORISM ÄR MUSLIMSK

Med terrorism förstår man normalt våld och dråp på oskyldiga civila bland dem som man har förklarat krig emot. Och dessa krigsförklaringar finns i flera varianter. Baskerna i Pyrenéerna har under årtionden använt terror i sin kamp mot den spanska staten för att uppnå baskiskt självstyre. IRA på Nordirland använde terror i kampen för att få Nordirland anslutet till republiken Irland. Och vi har den 22 juli som märkes-

dag för offren av Anders Behring Breiviks personliga krig mot det socialdemokratiskt ledda multireligiösa norska samhället 2011. Muslimer och andra kristendomskritiker pekar ofta på att det också bland kristna finns exempel på våld och terror, till exempel bombningar av abortkliniker i USA. Slutligen vill några hävda att även till exempel andra världskriget bombmattor över storstäder kan betecknas som terror, 'statsterror'. Det är naturligtvis i det ljuset vi ska betrakta hur de senare årens västliga insats i Afghanistan och Irak i utökad grad försökt att minimera antalet civila offer.

Vi kan alltså redan i utgångsläget slå fast att det påstående jag stötte på för några år sedan: "Inte alla muslimer är terrorister, men alla terrorister är muslimer" inte alls håller. Det är helt enkelt inte sant, varken historiskt eller i vår tid, att alla terrorister är muslimer.

DEN MESTA TERRORISMEN ÄR MUSLIMSK

Men när detta nu är sagt kan vi inte förneka att huvudparten av terrorismen i vår tid utförs av muslimer. Det gäller den terrorism som sunni- och shiamuslimer utför mot varandra i Irak och Pakistan och den som

radikala muslimska grupper utför mot sekulära eller politiskt konservativa regimer i muslimska länder. Det gäller också den terrorism som muslimer utövar mot västvärlden, mot judar och ”korsfarare”. All den terrorismen reser frågan om förhållandet mellan islam och terrorism.

ISLAM ÄR SPLITTRAT

Vi kan konstatera att islam präglas av djup oenighet. Å ena sidan råder inget tvivel om att hundratals större eller mindre terrorangrepp utförs av muslimer i den trygga förvisningen om att de utför Allahs vilja. De blir i vida kretsar hyllade som sanna martyrer. Å andra sidan vill många muslimer å det kraftigaste avvisa att terrorn kan legitimeras utifrån islam. Pakistans tidigare premiärminister Benazir Bhutto skriver exempelvis att ”då *al-Qaida* kapade flygplanen för att angripa USA den 11 september 2001 försökte de samtidigt att kapa min religion – islams budskap. Genom sin handling inledde de det nya millenniets stora slag (som några har kallat för ett globalt krig). Mordet på nästan tre tusen oskyldiga människor i *jibads* namn står inte bara i strid med den civiliserade världens värderingar utan också med islams föreskrifter.” (Benazir Bhutto, *Forsoning – Islam, demokrati og Vesten*, s. 28)

KLASSISK ISLAM LEGITIMERAR INTE TERRORISM

Muslimer är alltså djupt splittrade vad gäller möjligheten att legitimera terrorism utifrån islam. Bland annat av det skälet behöver man skilja mellan islam och islamism och mellan liberala, moderata och radikala muslimer. Men det är Benazir Bhutto och hennes lika-sinnade liberala och moderata muslimer som representerar den traditionella muslimska

hållningen till terrorism. Denna hållning vilar på tre ben: 1) att självmord inte är tillåtet, 2) en bestämd förståelse av ”martyr” och 3) att dödande av civila inte är tillåtet.

1. Klassisk islam framhäver mycket starkt att självmord är en allvarlig synd, som straffas med evig förtappelse.
2. Till skillnad från en som begår självmord är en martyr enligt denna tankegång en muslim, som militärt konfronterar fienden även om han eller hon vet att det sker med fara för att mista livet.
3. Muslimer har traditionellt lagt stor vikt vid att de håller krigets regler, vilket bland annat betyder att man undviker att angripa icke-krigförande och att man behandlar krigsfångar väl.

Denna traditionella muslimska hållning skiljer alltså tydligt mellan självmördare och martyrer och vinnlägger sig dessutom om att skona civila. Utifrån denna uppfattning är terrorism inte legitimt.

NY KRIGSFÖRING EFTER ANDRA VÄRLDSKRIGET

Men efter andra världskriget har det, delvis som en följd av de radikala muslimska gruppernas militära underlägsenhet, uppstått en ny form av krigsföring, nämligen terrorns. Terrorismen innebär en nytolkning av martyrbegreppet som även inkluderar självmordsbombaren. I stället för att självmordsbombaren går raka vägen till helvetet går han, enligt denna förståelse, som martyr direkt till paradiset med alla jungfrurna. Man skiljer inte heller i denna nya förståelse mellan militära och civila mål. Trots att synsättet är svårt att legitimera i förhållande till de muslimska grundtexterna har det helt uppenbart vind i seglen.

ORSAKER TILL TERRORISM

Utöver detta kan man peka ut många olikartade grunder till den samtida muslimska terrorismen.

1. Islam är både historiskt och i samtiden inte bara en religion utan också en politisk ideologi. Man skiljer således inte mellan ett andligt och ett världsligt regemente. Det betyder att religion och politik och militära insatser är två sidor av samma mynt.
2. Många muslimer känner att terrorismen är ett berättigat svar på västvärldens militära övergrepp i Afghanistan och Irak, de västliga truppernas besudling av ”heligt saudiarabiskt territorium” under golfkrigen samt det västliga stödet till Israel.
3. Det är inte svårt att finna texter i Koranen (till exempel sura 9) som legitimerar våldsam kamp mot ”otron”. Muhammed, som alla muslimer ser upp till, var ingen utpräglad fredsapostel. Och islam har både en utpräglad våldsam uppkomst och en mycket våldsam historia. Så radikala muslimer står inte utan goda argument när de manar till kamp mot islams fiender.

”Al-Qaida försökte den 11 september 2001 kapa min religion.”

Benazir Bhutto

Muslimer står alltså med ett traditionellt tänkande, som å ena sidan klart avvisar terrorism men som å den andra sidan under vissa betingelser är öppen för krigiska insatser mot islams fiender. Och de har att förhålla sig till en nytolkning, som inte bara är öppen för krigiska insatser utan också för direkt terror. Muslimer är av dessa skäl djupt splittrade i sin syn på terrorism. Vi kan bara glädja oss över att riktigt många muslimer har så mycket sunt förnuft att de håller sig till det klassiska avvisandet av dödande av civila och fokuserar på de fredliga utsagor som Koranen lyckligtvis också innehåller och på grundval härav tar tydligt avstånd från terrorism.

Kurt Christensen

Professor vid Menighedsfakultetet i Århus och författare till boken *Lydighed eller lovsang: Om islam og kristendom*, Kolon 2013

Artikeln är hämtad från danska MF-bladet 03/15, s. 4–6. Övers. av Kamilla och Markus Hector.

Publicerad med tillstånd.